

ДОГОВІРНА БАЗА УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА (2004-2009 рр.)

CONTRACTUAL FRAMEWORK UKRAINIAN-CZECH COOPERATION (2004-2009)

Корсак Р.В.,

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри туристичної інфраструктури та сервісу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Стаття присвячена аналізу договірної бази українсько-чеського міждержавного співробітництва протягом 2004-2009 рр. Цей період відзначився формуванням нової нормативно-правової бази двосторонніх відносин у зв'язку зі вступом Чехії до Євросоюзу та у Шангенський простір.

Ключові слова: Чехія, Україна, угода, Євросоюз, договір, економічна співпраця, двосторонні відносини.

Статья посвящена анализу договорной базы украинско-чешского межгосударственного сотрудничества в 2004-2009 гг. Этот период отмечился формированием новой нормативно-правовой базы двусторонних отношений в связи со вступлением Чехии в Евросоюз и в Шангенское пространство.

Ключевые слова: Чехия, Украина, соглашение, Евросоюз, договор, экономическое сотрудничество, двусторонние отношения.

The article analyzes the juridical base of Ukrainian-Czech intergovernmental cooperation in 2004-2009. This period was marked by the formation of a new legal framework of bilateral relations in connection with the entry of the Czech Republic to the European Union and Shanhensky space.

Key words: Czech Republic, Ukraine, the agreement, the European Union treaty, economic cooperation, bilateral relations.

Дослідження співробітництва між Україною і Чехією у вітчизняній історіографії було здійснено О. Цуп [8], перебіг правових реформ в Чехословаччині, а згодом і в ЧР зробив В. Лемак [4]. Серед чеських дослідників вивчення проблем та перспектив українсько-чеської співпраці не є актуальним, оскільки після «розлучення» з Словаччиною був втрачений безпосередній кордон ЧР з Україною. Окремо відзначимо, що договірна база політичного і економічного співробітництва Чехії і України розглядається у часописі «Agenda pro českou zahraniční politiku» – «Порядок денний чеської закордонної політики» [9; 10; 11]. Але ґрунтовного дослідження нормативно-правової бази українсько-чеського співробітництва після вступу Чехії до ЄС та приєднання до Шангенського простору ще не було зроблено. У даній статті розглядається спроба проаналізувати договірну базу двосторонньої співпраці.

Вступ ЧР до ЄС мав як позитивний, так і негативний вплив на відносини Чехії з Україною. Втрачали чинність угоди, що визначали торговий режим України з ЧР. Крім того, відпадала актуальність і доопрацювання ряду угод, метою яких було покращення торгового режиму і усуненню торгових бар'єрів. Стандартам Євросоюзу не відповідали: «Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом ЧР про торговельно-економічні відносини та науково-технічне співробітництво» від 17.03.1994; «Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом ЧР про співробітництво в галузі ветеринарної медицини» від 28.01.1997; «Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом ЧР про співробітництво в галузі карантину і захисту рослин» від 28.01.1997; «Угода між Міністерством сільського господарства та продовольства України та Міністерством сільського господарства ЧР про економічне, науково-технічне

та виробниче співробітництво» від 9.04.1993 [2, с. 1-2; 3, с. 22-28]. Тому була проведена значна робота по адаптації двосторонньої договірно-правової бази до стандартів ЄС. Так, у березні 2004 р. під час українсько-чеських експертних консультацій з перегляду договірно-правової бази двосторонніх відносин, були розглянуті можливі зміни до діючих угод в економічній сфері з метою недопущення можливих негативних наслідків від зміни торгового режиму з ЧР. Також були вироблені спільні пропозиції щодо попередження можливих негативних наслідків. Зазначена робота була продовжена під час засідання робочих груп на 8-му Засіданні Українсько-чеської Комісії з питань торговельно-економічного співробітництва, яке відбулося у квітні 2004 року у Києві. Внаслідок проведеної роботи ТЕМ України в ЧР протягом першого півріччя 2004 р. були підписані нові угоди: 1) «Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом ЧР про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво»; 2) «Угода про співробітництво в галузі взаємного визнання результатів робіт з оцінки відповідності між Державним комітетом споживчої політики і стандартизації України і Управлінням технічної стандартизації, метрології і державних випробувань Чеської Республіки» [2, с. 1-2; 6, с. 22].

Були також опрацьовані зміни та доповнення до таких угод: 1) «Протокол до Угоди між Урядом Чеської Республіки і Урядом України про співробітництво в галузі атомної енергетики та атомної промисловості» від 30.06.1997 р.; 2) «Нова Угода про співробітництво в сфері ветеринарної медицини, що замінить Угоду між Урядом України і Урядом Чеської Республіки про співробітництво в сфері ветеринарної медицини» від 28.01.1997 р.; 3) «Угода про співробітництво в сфері карантину і захисту рос-

лин, що замінить Угоду між Урядом України і Урядом Чеської Республіки про співробітництво в сфері карантину і захисту рослин» від 28.01.1997 р. [2, с. 3]. Також ТЕМ України брала участь у підготовці та опрацюванні нових двосторонніх угод, зокрема: 1) «Угоди між Державною туристичною адміністрацією України і Міністерством регіонального розвитку Чеської Республіки про співробітництво в сфері туризму»; 2) «Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Чеської Республіки про науково-технологічне співробітництво» [5, с. 7].

З 1 травня 2004 року завершилася дія «Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом ЧР про торгівлю деякими сталеливарними виробами» (підписана 20.12.2002р. м. Прага). Тому ситуація з експортом до Чехії української металургійної продукції значно погіршилася у порівнянні з попереднім роком. Якщо у 2003 р. квота була використана на 97%, то за час дії згаданої угоди у 2004 р. (січень-квітень) лише на 10% (до середньомісячного розрахункового рівня) та 5% до річної квоти. У цих умовах ТЕМ України у першому півріччі 2004 р. значна увага приділялась виконанню протоколів 7-го та 8-го засідань Комісії з питань торговельно-економічного співробітництва. Зокрема, до 8-го засідання Комісії, було підготовлено пропозиції української сторони щодо 11 спільних українсько-чеських проєктів, що були схвалені обома сторонами [2, с. 4; 6, с. 22].

Всього за період 2004-2009 рр. Україна з чеською стороною підписала 18 нормативно-правових актів у сфері торгово-економічного співробітництва, з яких 9 угод, 7 протоколів, 2 меморандуми. Зокрема, крім уже згаданих, були підписані: «Угода про співробітництво між ВАТ «Укрексімбанк» та Чеським експортним банком» від 3.05.2005 р.; «Угода між Міністерством культури і туризму України та Міністерством регіонального розвитку Чеської Республіки про співробітництво у сфері туризму» від 17.02.2006 р.; «Угода між УДППЗ «Укрпошта» та ДП «Чеська пошта» про обмін відправленнями з післяплатою між ЧР та Україною» від 27.02.2006 р.; «Угода про обмін міжнародними поштовими переказами між Україною та Чеською Республікою» (між Українським ДППЗ «Укрпошта» та ДП «Чеська пошта») від 27.02.2006 р.; «Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Чеської Республіки про співробітництво в галузі оборонної промисловості» від 25.10.2007 р.; «Протокол між Урядом України та Урядом Чеської Республіки про внесення змін до Угоди між Урядом України та Урядом Чеської Республіки про сприяння та взаємний захист інвестицій», від 16.09.2008 р.; «Угода про співробітництво між Державним комітетом України з питань технічного регулювання та споживчої політики та Управлінням з технічної стандартизації, метрології і державних випробувань Чеської Республіки у сфері оцінки відповідності, стандартизації та метрології» від 17.09.2009 р. [1].

Не можна обійти аналіз підписаних двосторонніх документів. Серед підписаних угод – 3 міжурядових, решта – відомчих. Як компенсаторами від негативних наслідків були прийняті 2 угоди, інша

щодо співробітництва у сфері ветеринарної медицини, не дивлячись на високу готовність до підписання за згодою двох сторін було знято з розгляду, оскільки була визнана доцільність підписання такої угоди на рівні Україна–ЄС. Що ж до «Угоди про зняття обмежень у сфері карантину та захисту рослин», то ця сфера залишилася нерегульованою. Незрозумілим було досить довге зволікання з боку української сторони і в набутті чинності «Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Чеської Республіки про економічне, промислове і науково-технічне співробітництво». Вона була підписана 15 квітня 2004 р., а ратифікована Верховною Радою України лише через 2 роки – 24 квітня 2006 р. На складну і довготривалу процедуру внутрішньодержавного погодження проєктів двосторонніх угод чеська сторона звертала увагу української сторони і раніше. Так, через це у 2000 р., щоб спростити двосторонні процедури сертифікації продукції і запровадити нові більш сучасні механізми, було укладено Угоду на відомчому рівні двох країн. І лише наступного року, після завершення українською стороною процедури внутрішньодержавного погодження, Угода була підписана на рівні урядів двох країн. Слід зазначити, що найбільш динамічно і відповідно до вимог часу корегувалися умови торгівлі саме у сфері сертифікації. У напрямку поліпшення визнання оцінок відповідності продукції двох країн з 2000 р. угода чотири рази переглядалася і підписувалася у більш досконалішому варіанті. Окрім цього, у сфері сертифікації були підписані 4 галузевих угоди. Остання редакція угоди у сфері оцінки відповідності, стандартизації та метрології, яка носить рамковий характер, була підписана 17 вересня 2009 року. Така активність у договірному нормотворенні здебільшого пояснюється зацікавленістю чеської сторони, оскільки 95% чеського імпорту до України потребувала сертифікації продукції, тоді як навпаки – українського до ЧР, де складовою були сировина і напівфабрикати, сертифікації підлягало близько 20%. Взаємне визнання оцінок відповідності, що передбачали вищезазначені угоди у сфері сертифікації покращувало доступ чеської продукції на український ринок і було ще одним аргументом чеської сторони в питанні збалансування торговельного сальдо, яке за їх статистикою вважали від'ємним [7].

З точки зору набуття чеського інтеграційного досвіду необхідно згадати важливість підписання «Меморандуму про взаєморозуміння між Державним департаментом фінансового моніторингу України та Фінансово-аналітичним управлінням Чеської Республіки». Співпраця була направлена на запозичення чеського досвіду щодо запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом та координацію заходів з боротьби з відмивання коштів. В площині запозичення досвіду важливим є також «Меморандум про співробітництво між Українським центром сприяння іноземному інвестуванню та чеським агентством сприяння іноземному інвестуванню «CzechInvest». Саме ця структура була координатором надходження в Чехію багатомільярдних

іноземних інвестицій, які дали імпульс структурній перебудові економіки та забезпечили спокійне входження до Євросоюзу.

Отже, протягом 2004-2009 рр. була пророблена значна робота по розширенню договірно-правової бази двостороннього співробітництва, підписано 18

двосторонніх нормативно регулюючих правових актів. Водночас зазначена робота виявилася недостатньою, зокрема, щоб усунути кількісні, антидемпінгові та нетарифні обмеження у двосторонній торгівлі, знівелювати різні рівні та створити однакові умови доступу на ринки двох країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Договірно-правова база між Україною та Чехією. Інформаційна довідка. Посольство України в ЧР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://czechia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-czechia/legal-acts>.
2. Звіт про роботу Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці за 2004 р. // Справа № 121–14 /156 від 19.11.2004 р. – 29 с.
3. Кіцила Л. Трансформація зовнішньої політики Чеської Республіки в контексті європейської інтеграції (1990-2004). Вісн. Львів. ун-ту. Сер. міжнар. відносини. – 2004. – Вип. 14. – С. 22-28.
4. Лемак В.В. Державно-правова реформа в Чехословаччині в умовах постсоціалістичної модернізації й поділу федерації. – Ужгород : Ліра, 2002. – 248 с.
5. Матеріали до звіту про роботу Посольства України у Чеській Республіці в частині торговельно-економічного співробітництва за 2004 р. // Справа № 20 від 20.06.2004 р. – 40 с.
6. Протокол 8-го засідання Міжурядової Українсько-чеської Комісії з питань торговельно-економічного співробітництва (15-16 квітня 2004 р.) // Справа № 08–46/24 від 16 квітня 2004 р. – 22 с.
7. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та ЧР. Інформаційна довідка. Посольство України в ЧР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://czechia.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ukraine-eu-trade>.
8. Цуп О. В. Чеська Республіка і Україна в міждержавних відносинах кінця ХХ-початку ХХІ ст. : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.02 / О.В. Цуп ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2009. – 20 с. – укр.
9. Agenda pro českou zahraniční politiku 2007 / Ed. Vaclav Nekvapil, Antonin Berdych, Luboš Vesely. – Praha : Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), 2008. – 55 p.
10. Agenda pro českou zahraniční politiku 2008 / Ed. Antonin Berdych, Vaclav Nekvapil, Luboš Vesely. – Praha : Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), 2008. – 193 p.
11. Agenda pro českou zahraniční politiku 2009 / Ed. Vít Dostál, Vaclav Nekvapil, Michal Thim, Luboš Vesely. – Praha : Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), 2009. – 204 p.